

lva, nakročeného ve dvou případech vlevo a jednou vpravo (obr. 2.1, 2.2, 2.3). Dále bylo možno rekonstruovat podstatnou část jednoho kachle řádkového (obr. 2.4) a jednoho kachle rohového (obr. 2.5). Základní rozměry řádkového kachle činí 23/23 cm. Strídou výzdobu tvoří profilovaná okrajová lišta a rozviliny v rozích kolem ústřední misy. Původní barva oxidačního výpalu je světlá krémová až světlá okrová. Na jednom kachli se lvem (obr. 2.3) se zachovala povrchová úprava směsí grafitu a slídy. Tato úprava byla podle toho, že pokrývá i ulpělou stavební hlinu, provedena teprve po postavení kamen. Technologická shoda všech uvedených kusů podporuje předpoklad, že kachle pocházejí z jedné kamen. Evidentně druhotně byly některé zlomky kachlů, ale také stavební hliny ulpělé na vnějším povrchu kamen, přepálené do červenavé barvy. Druhotné působení vysoké teploty, jakého by za normálního provozu nebylo možné na povrchu kamen dosáhnout, lze spojovat s požárem objektu.

Kamna můžeme slohově zařadit jako pozdně renesanční a jejich zhotovení předpokládá v první polovině 17. století, či spíše na počátku tohoto věku. Spolu s ostatními součástmi požářiště se posléze ocitla v zásypu pod podlahou přízemí komorové části. Přesnější dobu, kdy se tak stalo, zatím nelze s jistotou určit. Šlo snad o následek některého z velkých požárů města, jež jsou doloženy v letech 1647 a 1696.²⁾

Podle prezentovaného nálezu lze důvodně předpokládat, že zásypy pod podlahou přízemí komorové části fary obsahují trosky celých kamen, jejichž malou část máme nyní k dispozici, a snad i další významný materiál. Lze jen doufat, že pokud si technická nutnost při plánované rekonstrukci fary vynutí zásah do tohoto terénu, bude nálezům věnována patřičná pozornost.

POZNÁMKY:

- 1) J. Anderle, Stavebně historický průzkum fary v Boru u Tachova - 1. etapa, 1993.
- 2) Kolektiv, 1985: Heid und das Heiderland Langerwehe.

SPÄTRENAISSANCE - KACHELN AUS DEM PFARRHAUS IN BOR U TACHOVA (HAID)

In dem Bauschutt, das unter dem Fußboden der Parterrekammer in dem Pfarrhaus in Bor/Haid (Abb. 2) hervor kam, wurden während der baugeschichtlichen Untersuchung Kachel - Bruchstücke eines Spätrenaissance - Kachelofens gefunden.

ABBILDUNGEN

Abb. 1: Bor u Tachova, Pfarrhaus, Grundriß der Keller und des Erdgeschosses. Die Fundstelle ist durch einen Pfeil bezeichnet. Konstruktion vermutlich gotisch - schwarz, gotisch - renaissance - schraffiert.

Abb. 2: Bor u Tachova, Pfarrhaus, Fragmente von Spätrenaissance - Kacheln. Zeichnungen, Kachelrekonstruktion und Lichtbilder J. Anderle, 1996.

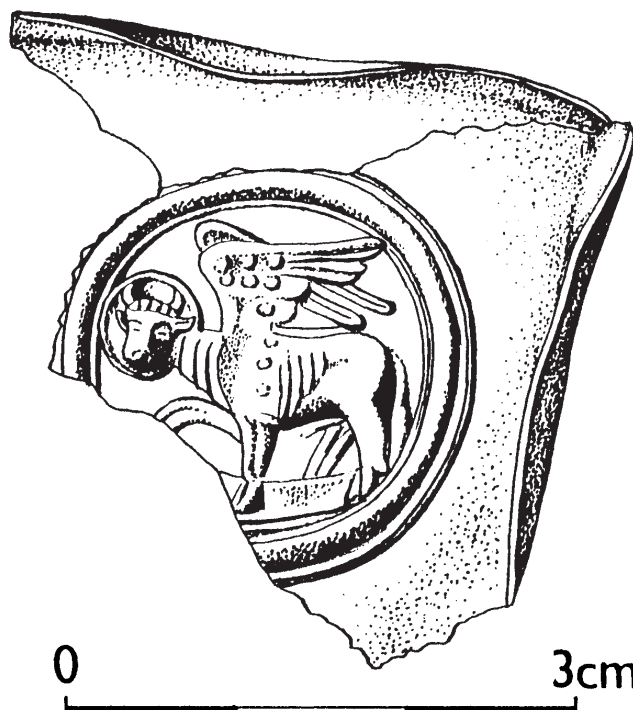
(Übersetzung: J. Kroupová)

PLAKETA SE SYMBOLEM EVANGELISTY LUKÁŠE Z KOSTELA SV. LINHARTA NA STARÉM MĚSTĚ PRAŽSKÉM

ZDENĚK DRAGOUN, JAN HAVRDA

Záchranný archeologický výzkum v trase kolektoru Nová radnice, prováděný v roce 1995 archeologickým oddělením Pražského ústavu památkové péče (dále PÚPP), se dotkl i reliktů kostela sv. Linharta na Starém Městě pražském. Díky tomuto výzkumu byly jednoznačně rozlišeny 3 jeho základní stavební fáze. Nejstarší svatyni představoval obdélný románský kostel z 2. poloviny 12. století s půlkruhovou apsidou, členěný na exteriéru lizénami. V raně gotickém období k němu byly připojeny dvě trojboce uzavřené boční lodi a středověký stavební vývoj uzavřela stavba většího vrcholně gotického polygonálního presbytáře s opěráky.¹⁾

Trasa kolektoru v Linhartské ulici se prakticky nemohla vyhnout uvedenému kostelu, jehož zbytky, mnohokrát narušené především výstavbou inženýrských sítí ve vzdálené i nedávné minulosti, zabírají celou šířku komunikace. Z těchto důvodů došlo i k částečnému narušení zdiva kostela. Po ověření aktuálního stavu za tímto účelem vykopanou sondou a po projednání otázek ochrany torza stavby pracovníky PÚPP s investorem (ZAVOS s.r.o.), projektantem (Metroprojekt Praha a.s.) a dodavatelskou organizací (Energie Kladno) za účasti pracovníka odboru památkové péče Magistrátu hlavního města Prahy bylo ve východní části Linhartské ulice vedení kolektoru oproti svému ostatnímu průběhu zapuštěno cca o půl metru hlouběji, aby horní

Obr. 1: Praha - Staré Město, Linhartská ul., kostel sv. Linharta, plaketa se symbolem evangelisty Lukáše. (Kresba M. Vodehnalová.)

partii své ražené trasy likvidovalo jen nejspodnější část základového zdiva historické stavby. Tímto způsobem byl narušen základ severní zdi lodi románského kostela. Odstraňovaná část zdi byla průběžně dokumentována měřicky a fotograficky, vlastní bourací práce prováděli pracovníci dodavatele. Ti při razbě v prostoru severovýchodního nároží románského kostela našli a předali pravovníkům PÚPP torzo kovové plakety.

Torzo se skládá ze dvou částí původně zřejmě čtvercové destičky o rozměrech cca 3,5 x 3,5 cm se vzhůru ohnutým, zhruba 1 cm vysokým okrajem. Pro snazší ohnutí byla kovová destička v rozích nastřížena. Uprostřed ploché partie destičky je umístěn kruhový medailon o celkovém průměru 25 mm. Výrazně ostrý reliéf a negativní stopy na rubové straně nasvědčují vzniku obrazové partie spíše ražením nebo snad i otištěním razidla za tepla do neúplně zatvrdlého kovu než litím. Rám medailonu tvoří trojice kruhových vývalků, z nichž krajní jsou úzké a v řezu ostré a střední je širší a oblý. Uprostřed medailonu je plasticky zobrazen vpravo obrácený okřídlený býk s nimbem, symbol evangelisty Lukáše. Nevelký reliéf je relativně kvalitně zpracován. Obě křídla jsou pojednána shodně s dvojicí jednou dělených dlouhých per a se sedmi menšími pery na levém křídle, znázorněnými menšími čtverečky, když křídlo pravé je částečně za levým skryté. Na těle, zobrazeném v profilu, je dalšími třemi plastickými čtverečky stylizována srst na plecích a vertikálními, lehce prohnutými vývalky žebra a kůže na krku. Hlava se svatozáří a pravidelně prohnutými rohy je zobrazena an face. V kopytech býka spočívá torzálně dochovaná prázdná nápisová páska. Síla plechu dosahuje hodnot mezi 1,4 až 1,75 mm. Použitý materiál je slitinou olova a cínu o vysoké chemické čistotě, přičemž obsah cínu kolísá mezi 5 - 15 procenty hmotnosti. Stopově zastoupený křemík a hliník pochází pravděpodobně z nečistot na povrchu plakety.²⁾

Nalezená plaketa zjevně pochází ze základního kamene nebo spíše z jednoho ze základních kamenů stavby. Ohnutí okrajů tenké destičky dokládá její vtlačení do patrně pravidelného prostoru vytesaného do hmoty kamene. Nález takového kamene i s podobnou plaketou se zobrazením symbolu evangelisty Jana byl učiněn při archeologickém výzkumu sázavského kláštera v místě severozápadního nároží románského ambitu.³⁾ Podobným způsobem byly patrně použity i čtyři kruhové plakety se symboly všech evangelistů, od roku 1903 uložené v Muzeu hlavního města Prahy, v současné době vystavené ve stálé expozici Středověká Praha.⁴⁾ Plaketa se zobrazením symbolu evangelisty Lukáše je kompozičně velmi blízká nálezům z Linhartské ulice včetně umístění nápisové pásky a absence nápisu na ní. Zpracování okřídleného býka je realističtější, což je kromě zřejmě mladšího původu způsobeno i celkově větším rozměrem devocionálie (její průměr dosahuje 40 - 42 mm). Ve stejné expozici je vystaven i základní kámen s vytesanou dutinou o rozměrech 7,5 x 10,6 cm, hlubokou 5,5 cm, zjevně pro vložení podobného předmětu (apotropaion). Zápis v inventární knize zmiňuje existenci olověné destičky (vel. 6,5 x 5,5 cm) s vyrytou postavou okřídleného lva držícího pásku s nápisem Marcus. Písmo je charakterizováno jako gotické a je datováno do 15. století. Schránka byla uzavřena 2 cm silnou opukovou deskou, pro kterou byl do kamene rovněž přesně vytesán obdélný otvor. Olověná destička, uložená při ob-

Obr. 2: Praha - Staré Město, Linhartská ul., kostel sv. Linharta, plaketa se symbolem evangelisty Lukáše. (Foto K. Fírk.)

Obr. 3: Praha. Kopie plakety se symbolem evangelisty Lukáše ze základů neurčeného kostela ze sbírek Muzea hlavního města Prahy. (Foto K. Fírk.)

jevu v r. 1938 v kameni, je dnes bohužel ztracená. Kámen pochází údajně z výkopu v domě čp. 277/II v ulici Na zbořenci na Novém Městě pražském.⁵⁾ Na parcelu tohoto domu patrně zasahovalo klášterští původně románského křížovníckého řeholního domu s kostelem sv. Petra, když konvent křížovníků Božího hrobu byl uveden před r. 1188 ke kostelu připomínanému poprvé k r. 1115.⁶⁾ I v tomto případě tedy může nález pocházet ze stavby v církevním areálu. I když devocionálie z prostoru kostela sv. Linharta nebyla nalezena přesně v místě svého původního uložení, pochází zřejmě ze spodní partie základů severovýchodního nároží lodi románského kostela. Její původní umístění předpokládáme ve speciálně upraveném základním kameni tohoto nároží. Vlastní zpracování nevelkého reliéfu nedovoluje detailní chronologické zařazení, ale rozhodně nebrání jeho datování do románského období.

Zobrazení symbolů evangelistů patří k jednomu z nejfrekventovanějších motivů ve všech oborech evropského středověkého umění. Objevuje se již v raném křesťanském umění,⁷⁾ v raném středověku je poměrně běžnou součástí nástěnné malby,⁸⁾ knižní malby⁹⁾ a projevuje se i na výrobcích uměleckého řemesla¹⁰⁾ i na malbách na skle.¹¹⁾ Velmi častý je výskyt tohoto motivu jako součást zobrazení Krista nebo Boha Otce v tympanonech portálů významných, zejména francouzských sakrálních staveb.¹²⁾ Na těchto zobrazeních je dodržováno (sice s některými odchylkami, ale v převážné většině případů platně) schéma umístění symbolů tak, že heraldicky vpravo nahoře od ústřední postavy je zobrazen anděl jako symbol evangelisty Matouše, dole okřídlený lev evangelisty Marka, heraldicky vlevo nahoře pak orel evangelisty Jana a dole okřídlený býk evangelisty Lukáše. Relativně častou frekvencí má tento výjev i v českém prostředí.¹³⁾ Detailní rozbor a nalezení nejbližších analogií není ovšem cílem příspěvku. Na tomto místě lze konstatovat, že motiv symbolů evangelistů má tendenci určitého vývoje, v němž nimby jsou součástí vyobrazení až na malé výjimky od nejstarších dob; zřejmě zhruba do poloviny 12. století je běžnější výbavou kniha, která je častěji ve druhé polovině 12. století nahrazována nápisovou páskou.¹⁴⁾ Forma zobrazení symbolu evangelisty Lukáše na nalezené plaketě bez knihy a s nápisovou páskou by mohla odpovídat i době kolem r. 1165, do níž je vznik kostela sv. Linharta kladen podle formální analogie k autentickou datovanému kostelu sv. Máří Magdalény v Řečanech.¹⁵⁾ Nesmíme ovšem zapomínat na to, že uvedené vývojové schéma neprobíhá bez výjimek a neměli bychom ztratit ze zřetele fakt, že výskyt symbolů evangelistů bez knihy a s prázdnou nápisovou páskou dokládá již Vyšehradský kodex.

Uvedený nález i doklady existence podobných předmětů ve středověkých stavbách naznačují, že by se mohlo jednat o jev ne zcela výjimečný a že frekvence jeho výskytu může být relativně vysoká. Výše uvedené nálezy dokládají tento zvyk u staveb sakrálních, pověřené zvyklosti spojené s budováním nejrůznějších konstrukcí jsou samozřejmě jevem táhnoucím se hluboko od pravěku a týkajícím se i ve středověku prakticky všech typů staveb a všech společenských vrstev.¹⁶⁾ Užívání obětín, spojených s texty evangelií, není omezeno jen na středověké období, jak dokazuje i etnografický materiál.¹⁷⁾ Zatím nepočtená materiálová základna dovoluje předběžně uvažovat o některých souvisejících otázkách používání zmíněné symboliky v praxi. Tak existence všech čtyř plaket s evangelisty ve sbírkách MMP nasvědčuje spíše jejich umístění v jediném základním kameni. Nálezy ze Sázavy a ze sv. Linharta naopak navozují představu možného umístění konkrétních symbolů do předem stanovených nároží stavby. Vezmeme-li v potaz výše uvedené nejběžnější rozmístění symbolů jednotlivých evangelistů a dosadíme do něj polohu symbolu evangelisty Jana v severozápadním a symbolu evangelisty Lukáše v severovýchodní nároží stavby, pak bychom mohli předpokládat symbol evangelisty Marka v jihovýchodním a evangelisty Matouše v jihozápadním rohu.¹⁸⁾ Odpovídat definitivně na takové otázky bude ovšem možné až po shromáždění většího počtu analogických nálezů. V současné době ale považujeme za nutné na tento jev upozornit, aby při nejrůznějších zásazích do středověkých staveb případně nedocházelo ke ztrátám významných dokladů středověkého uměleckého řemesla.

POZNÁMKY:

- 1) E. Sittler, Kostel sv. Linharta a dům „U černého orla“ na Starém Městě pražském, Zprávy komise pro soupis stavebních, uměleckých a historických památek královského hlavního města Prahy 3, 1911, s. 75-111. Zd. Dragoun - J. Havrda, Nové poznatky o kostele sv. Linharta na Starém Městě pražském, Sborník Klubu přátel starožitností českých, v tisku.
- 2) A. Zeman, Látkové složení úlomku plaketky z kostela sv. Linharta, 1995, rukopis v archeologickém oddělení PÚPP. Kvalitativní analýza byla provedena na energiově disperzním analyzátoru s mezi stanovitelností prvků kolem 0,1 hmotnostních procent. Celkem byly provedeny tři plošné analýzy na neupraveném povrchu úlomku.
- 3) Informace o nálezu a o zvyku symboly evangelistů ukládat do základů sakrálních staveb jsme získali z referátu PhDr. P. Sommera CSc. na XXVII. celostátní konferenci archeologů středověku v r. 1995 v Hradci Králové. Její autor chystá o této problematice, včetně zpracování s jevem související symboliky, obsáhlejší práci.
- 4) Jsou evidovány pod inventárním číslem 14 124/1-4. O náleзовých okolnostech existuje v inventární knize MMP pouze kusá zpráva „nalezeno v základech kostela“, jakékoli další konkrétnější údaje postrádáme.
- 5) Zápis v inventární knize MMP č. 37 315.
- 6) A. Merhautová, Raně středověká architektura v Čechách, Praha 1971, s. 261.
- 7) H. Sachs - E. Badstübner - H. Neumann, Christliche Ikonographie in Stichworten, Leipzig 1988, s. 128 uvádí jako nejstarší vyobrazení symbolů evangelistů mozaiku v kostele San Vitale v Ravenně z doby před r. 547. Jedná se o mozaiku na severní stěně presbytáře chrámu.
- 8) Např. freska v konše apsidy baziliky S. Angelo ve Formis u Capui, viz J. Pijoan, Dějiny umění 3, Praha 1978, obr. 411.
- 9) Např. iluminace v tzv. první bibli Karla Holého, dílo tourské školy z 9. století v Bibliothèque Nationale v Paříži, viz J. Pijoan, cit. v pozn. 8, obr. 304.
- 10) Např. deska z vazby knihy perikop Jindřicha II. z doby kolem r. 870, viz J. Pijoan, cit. v pozn. 8, obr. 429 nebo výzdoba zadní desky evangeliáře Huga de Oignies z doby kolem r. 1230, viz katalog výstavy Rhein und Maas, Kunst und Kultur, Kolín n. R. 1972, s. 350, obr. M 6/7. Mezi řezbami ve slonovině je možné zmínit destičku z knižní vazby evangeliáře ze Sankt Georg z doby kolem r. 1050 nebo stejně starou destičku z kostela P. Marie z Kolína nad Rýnem, tamtéž E 13 a E 14 na s. 207. Motiv symbolů evangelistů nechybí ani na textilních výšivkách, např. antependium z kláštera z Rupertsburgu z počátku 13. století, viz Žitenice, kostel sv. Petra a Pavla, Litoměřice s. d., obr. na s. 35.
- 11) Např. malba archy úmluvy na okenním skle v klášterním kostele Saint Denis z poloviny 12. století, viz R. Huyghe, Umění středověku, Praha 1969, obr. 755.
- 12) Např. kostel sv. Petra v Moissac z doby kolem r. 1120, viz M. Raeburn a kol., Dějiny architektury, Praha 1993, obr. na s. 100. Královský portál katedrály v Chartres z doby kolem r. 1150, viz tamtéž obr. na s. 104 nebo portál kostela sv. Trofima v Arles svceného r. 1152, viz J. Pijoan, cit. v pozn. 8, obr. 309.
- 13) V knižní malbě lze upozornit na scénu Maestas Domini ve Vyšehradském kodexu z r. 1086, viz A. Merhautová - D. Třeštík, Románské umění v Čechách a na Moravě, Praha 1983, obr. 37 nebo zobrazení Boží obce na titulním listu spisu De civitate Dei z doby kolem r. 1170, viz tamtéž vstupní část. V nástěnné malbě provázejí symboly evangelistů jejich vyobrazení např. z r. 1134 v klenbě znojemské rotundy, viz A. Friedl, Přemyslovci ve Znojmě, Praha 1966, obr. 40 - 43. Analogický motiv v uměleckém řemesle představuje zadní strana kříže Přemysla Otakara II. z doby kolem r. 1270, viz J. Homolka, Umělecké řemeslo v době posledních Přemyslovců, in: Umění doby posledních Přemyslovců, Roztoky u Prahy 1982, obr. 94. V sochařském projevu zaznamenáváme symboly evangelistů provázející trůnícího Krista na tympanonu portálu klášterního kostela Nanebevzetí P. Marie v Tišnově z doby před r. 1240, viz J. Homolka, Sochařství doby posledních Přemyslovců, in: Umění doby posledních Přemyslovců, Roztoky u Prahy 1982, obr. 63.
- 14) Za upozornění na základní tendence vývoje zobrazování symbolů evangelistů děkujeme PhDr. Pavlu Kroupovi.
- 15) A. Merhautová, cit. v pozn. 6, s. 303.
- 16) P. Vařeka, Customs and rites connected with the building process of a rural house and its importance for the study of archaic notions about space and landspace, Mediaevalia Archeologica Bohemica 1993, Památky archeologické - Supplementum 2, Praha 1994, s. 140.
- 17) Na slovenských svazích Javorníků se do nedávné doby dochoval zvyk spojený se stavbou nového domu, při kterém vysekal tesař do vazby prvního trámu kříž. Do vyhloubeného kříže byly vloženy předměty, které měly ochraňovat obyvatele domu. Byl to opis první kapitoly evangelia sv. Jana, dále mince, kořen petržele, med a svcená voda. Opis evan-

gelia se v této oblasti nachází při bourání všech starých chalup (A. Plessingerová, Zvyklosti a pověry při stavbě obydlí a obyčejně spojené se životem v domě na slovenských svazích Javorníků, Český lid 56, 1969, s. 15 - 34).

- 18) Zpětné promítnutí světových stran do schématu rozmístění symbolů evangelistů ve výtvarném umění pak zaznamenává ústřední postavu s hlavou na západní a nohama na východní straně s pohledem směřujícím k východu, tedy ve stejné poloze, v jaké jsou např. pohřbívání zemřelí na středověkých křesťanských hřbitovech.

PLAKETTE MIT DEM SYMBOL DES EVANGELISTEN LUKAS AUS DER KIRCHE DES HL. LEONHARD IN PRAG, ALTSTADT

Während der archäologischen Rettungsuntersuchung bei dem Bau der Kollektoren in der Linhartská Gasse in der Altstadt in Prag wurde bei der patriellen Zerstörung in dem Raum der nordöstlichen Ecke eine Plakette mit dem geflügelten Stier, Symbol des Evangelisten Lukas, gefunden. Sie stammt offensichtlich aus einem Grundmauerstein, der in dieser Ecke der romanischen Kirche des hl. Leonhards, während ihres Baus in der zweiten Hälfte des 12. Jahrhunderts, plaziert wurde. Aus vorläufig bekannten Analogien geht hervor, daß die Sitte, Gegenstände mit Evangelistensymbolen in Grundmauern der Sakral- und Wohnbauten zu hinterlegen, im Mittelalter und auch in jüngeren Epochen relativ häufig war, und daß mit eventuellem Vorkommen von solchen Devotionalien beim Eingriff in die Bauten zu rechnen ist.

ABBILDUNGEN

Abb. 1: Prag - Altstadt, Linhartská Gasse, Kirche St. Leonhard, Plakette mit dem Symbol des Evangelisten Lukas. (Zeichnung M. Vodehnalová)

Abb. 2: Prag - Altstadt, Linhartská Gasse, Kirche St. Leonhard, Plakette mit dem Symbol des Evangelisten Lukas. (Lichtbild K. Fink)

Abb. 3: Prag, Kopie einer Plakette mit dem Symbol des Evangelisten Lukas aus Fundamenten einer unbestimmten Kirche aus Sammlungen des Museums der Hauptstadt Prag (Museum hlavního města Prahy). (Lichtbild K. Fink)

(Übersetzung: J. Kroupová)

DVĚ NEZNÁMÁ KUTNOHORSKÁ PEČETIDLA

DAGMAR STARÁ

Mnoho hmotných kulturně historických dokladů zůstává dosud utajeno v muzejních fondech. Občas se některé z nich objeví na výstavách, ale pokud při této příležitosti není vydán katalog zaznamenávající jednotlivé exponáty, upadnou opět v zapomnutí. K těmto památkám patří dva typáře uložené ve sbírkách Národního muzea v Praze a vystavené v historické expozici v Lobkovickém paláci na Pražském hradě. Obě pečetidla jsou spojena s životem v Kutné Hoře.

Starší ocelový typář s pevně připojenou okrouhlou mosaznou pečetící destičkou pochází z roku 1615. Střed řezaného pečetního obrazu tvoří čtvrcený štít, jehož jednotlivá pole zaplňují svíslé položené punčocha, krejčovské nůžky, „štětí bodlákové“ (mykadlo) a rukavice. Nad štítem je umístěna koruna a po

obvodu drobné rostlinné motivy a rozdělený letopočet 16 15. Za tímto středem ohraničeným dvěma soustřednými kružnicemi obíhá český opis: PECET: CZECHU PUNCZOCCHARZSKEHO: NA HORACH: KUTTNACH:. Po obvodu je pečetní obraz uzavřen věncem. Ocelové držadlo je fasetované, osmistěnné až k okraji okrouhlého rozšířeného podkladu pečetící destičky. Na hraně typáře nad pečetním obrazem je vyryté znamení upozorňující na jeho správnou polohu. Na protilehlé straně, přibližně 8 mm pod vrcholem, je rukověť zdobena rytými vodorovnými linkami.¹⁾

Mladší typář je rovněž ocelový s pevně připojenou oválnou mosaznou pečetící destičkou. Pečetní obraz tvoří městský znak Kutné Hory, pozměněný v roce 1641 císařem Ferdinandem III. Ve větším štítě je nahoře císařská koruna a pod ní malý štítek s habensberským břevnem a písmenem F III. V dolní části velkého štítu jsou dvě zkrácená hornická kladívka: železko a mlátek, pod nimi tři pahorky. V pravé polovině štítu je císařská orlice, v levé český lev. Čtyři postavy štítonošů a strážců jsou umístěny kolem středu pečetního obrazu: ve spodní části drží polopostava horníka celý štít na ramenou a přidržuje jej rozpráženými rukama, po pravé straně je personifikace Naděje, po levé straně Víry. Nad štítem je sv. Barbora, patronka horníků. Od středového obrazu oddělen linkou a po obvodu ohraničen provazcem obíhá latinský opis: SIGIL: CANCELL: SENATUS• REG: AC• MONT: CIVIT: KUTTENBER: Hladké držadlo typáře je široké a ploché. Vznik tohoto pečetidla městské kutnohorské rady můžeme klást do druhé poloviny 17. století. Bylo nalezeno kolem roku 1890 v truhle na půdě stavení p. Skaláka v Křečhoři (okr. Kolín) č. 21.²⁾

Cechovní pečetidlo z roku 1615 je pro nás novým poznatkem o existenci samostatného punčochářského cechu v Kutné Hoře, neboť Em. Leminger v dosud nejobsáhlejší díle věnovaném tamním řemeslníkům se pouze stroze zmínil o pěti punčochářích žijících ve městě roku 1744.³⁾ Není bez zajímavosti, že společně s typářem bylo roku 1956 zakoupeno do muzejních sbírek také čelo dřevěné cechovní truhličky s re-

Obr. 1: Cechovní pečetidlo kutnohorských punčochářů, 1615. Národní muzeum v Praze. (Všechna foto J. Kutová.)

Obr. 2: Držadlo cechovního pečetidla kutnohorských punčochářů, 1615.